Toekomst voor ons platteland

Handout Houtskoolschets
Provinciaal Programma Landelijk Gebied

provincie Overijssel

Trots op ons platteland

Het platteland is meer dan ooit in beweging. We moeten samen zorgen voor een goede sociaal-economische kwaliteit, voor perspectief voor de landbouw en voor een mooie en duurzame leefomgeving. Hiervoor is het nodig de emissies van stikstof en broeikasgassen te verminderen en de water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren. Stuk voor stuk complexe opgaven die met elkaar verbonden zijn en waarvoor in een korte tijd – tussen nu en 2035 – forse stappen moeten worden gezet. Hiervoor bundelen we onze kennis en ervaringen van het landelijk gebied. Dat doen we in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG).

Provincie Overijssel is trots op het platteland en beschermt de kwaliteit en identiteit van het landelijk gebied. We vinden landbouw in onze provincie belangrijk. Hoe ziet de toekomst van ons landelijk gebied eruit? Hoe geven we per gebied invulling aan de natuur-, waterkwaliteit en klimaatdoelen? Doelen die ook in Europees en nationaal verband zijn afgesproken. We willen een duidelijk inzicht in de toekomst van het landelijk gebied voor inwoners en (agrarische) ondernemers, waarbij een natuurrijk, leefbaar en economisch sterk Overijssel belangrijke waarden zijn. Mét een helder perspectief voor toekomstgerichte landbouw.

Dit doen we niet alleen, maar samen met gebiedspartners als waterschappen en gemeenten, natuurbeheerders, landbouw- en andere belangenorganisaties. Het is onze taak om belangen en perspectieven van betrokken partijen goed af te wegen en te werken aan kwalitatief goede besluitvorming. We zijn ervan overtuigd dat we voor juli 2023 een integraal PPLG met een eigen gebiedsgerichte aanpak kunnen aanbieden aan de minister, omdat we vertrouwen hebben in de Overijsselse mentaliteit: samen de schouders eronder!

Namens het college van Gedeputeerde Staten, Gert Harm ten Bolscher

Leeswijzer & planning

Deze handout is de samenvatting van de houtskoolschets van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Het PPLG is één van onze programma's voor de uitvoering van ons Omgevingsbeleid. Ook is het ons gebiedsprogramma voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

In deze houtskoolschets PPLG hebben we op basis van wat wij nu weten de contouren van de opgaven (indicatief) geschetst en de denklijnen rondom een eventuele aanpak uiteengezet. Wij willen op basis van gesprekken met onze partners de houtskoolschets in Q4 2022 uitwerken tot de eerste versie van het PPLG. Deze versie leggen we in januari 2023 voor aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ten behoeve van het in de NPLG startnotitie aangekondigde ijkmoment van de provinciale gebiedsprogramma's. Vervolgens plannen we op basis van deze eerste versie vervolggesprekken/sessies in met onze gebiedspartners om uiterlijk in mei 2023 te komen tot zes gebiedsprogramma's.

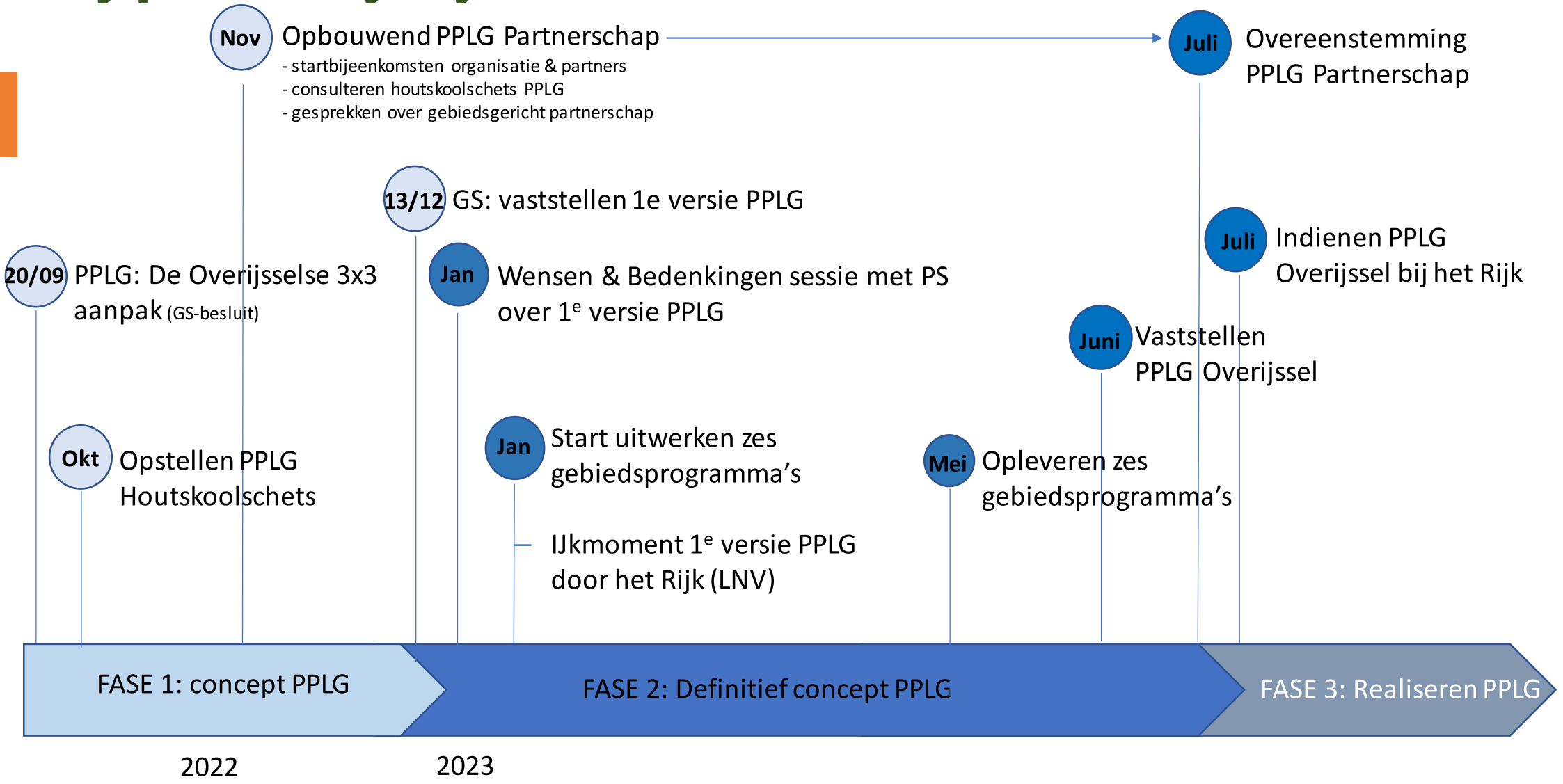
Deze zes gebiedsprogramma's vormen samen het PPLG Overijssel. Uiterlijk 1 juli 2023 moet het PPLG Overijssel klaar zijn. Op basis hiervan kunnen wij afspraken maken met het Rijk over de inzet van Rijksinstrumenten en middelen van het Transitiefonds voor de realisatie van het PPLG Overijssel.

Producten

- **Houtskoolschets** PPLG Overijssel: proces ‘in gesprek met partners om te komen tot eerste versie PPLG Overijssel’

- **Eerste versie** PPLG Overijssel: proces ‘zes PPLG gebiedsprogramma’s’ & IJkmoment voortgang PPLG Overijssel door het Rijk (LNV)
- **Definitieve versie** PPLG Overijssel: indienen gebiedsprogramma Overijssel bij het Rijk. Een onontkoombare gebiedsgerichte aanpak voor de transitie van het Landelijk Gebied Overijssel (2023-2035). Het PPLG Overijssel bestaat uit **zes PPLG gebiedsprogramma’s**. Hierin hebben provincie Overijssel en haar partners op het schaalniveau van de zes gebieden afspraken gemaakt over wat waar nodig is op basis van de Overijsselse 3x3 aanpak.

Mijlpalen Tijdlijn

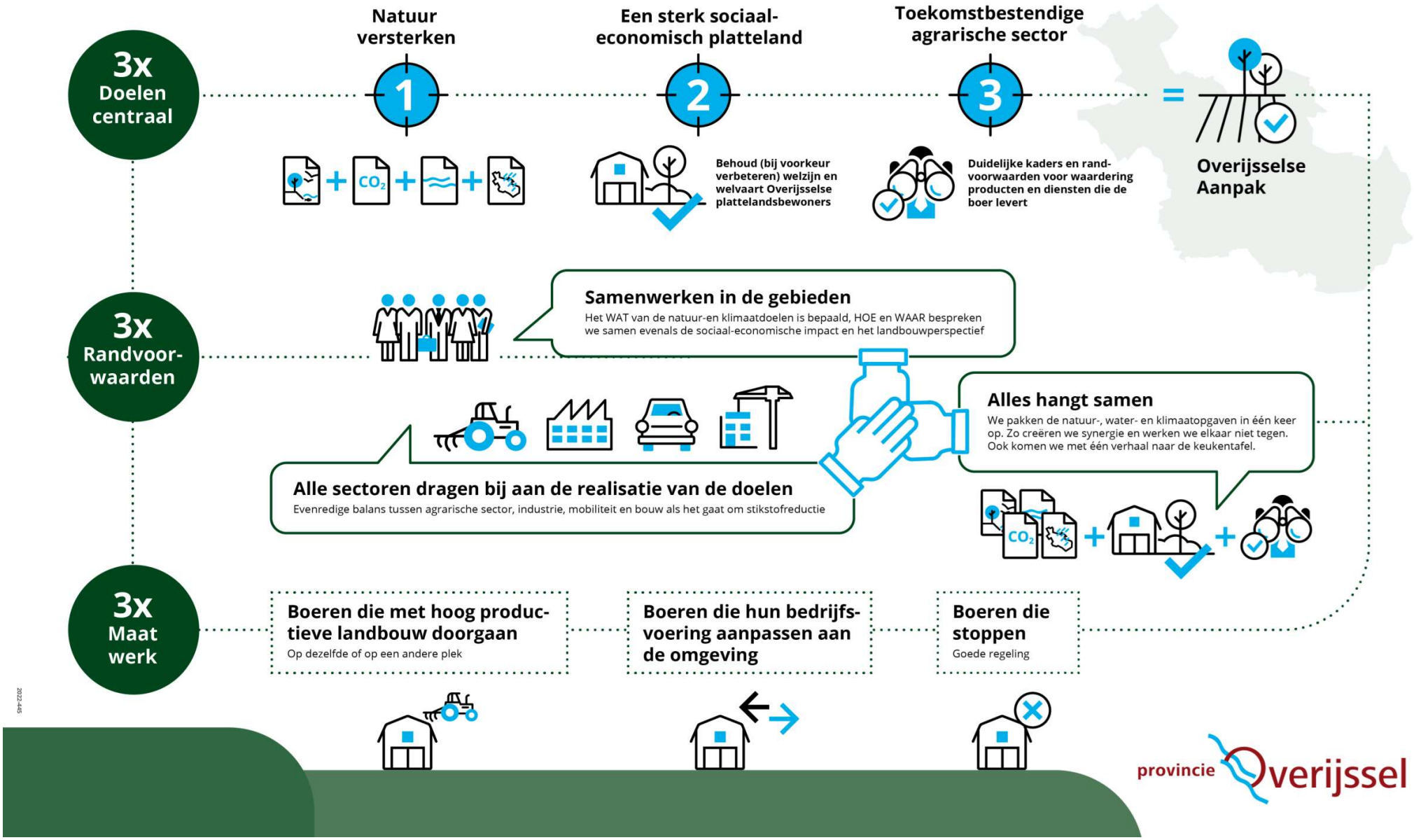

Overijsselse Aanpak: 3x3 in balans

Provincie Overijssel werkt samen met haar partners aan een mooie toekomst: een natuurrijk, leefbaar en economisch sterk Overijssel. Om dit te bereiken werken we in het PPLG Overijssel aan de opgaven om de natuur te versterken, de kwaliteit van het water te verbeteren en de klimaatgevolgen het hoofd te bieden. De leefbaarheid van het platteland en perspectief voor (agrarische) ondernemers zijn voor een dergelijke toekomst net zo belangrijk. In de Overijsselse aanpak gaan we daarom op zoek naar de balans tussen deze drie doelen.

Deze brede ambitie staat centraal in de Overijsselse 3x3 aanpak van het PPLG: 3 doelen, 3 randvoorwaarden, 3 categorieën boeren.

3x
Doelen
centraal
Natuur
versterken
1
Een sterk sociaal-
economisch platteland
2
Toekomstbestendige
agrarische sector
3
=
Overijsselse
Aanpak
Behoud (bij voorkeur
verbeteren) welzijn en
welvaart Overijsselse
plattelandsbewoners
Duidelijke kaders en rand-
voorwaarden voor waardering
producten en diensten die de
boer levert
3x
Randvoor-
waarden
Samenwerken in de gebieden
Het WAT van de natuur-en klimaatdoelen is bepaald, HOE en WAAR bespreken
we samen evenals de sociaal-economische impact en het landbouwperspectief
Alles hangt samen
We pakken de natuur-, water- en klimaatopgaven in één keer
op. Zo creëren we synergie en werken we elkaar niet tegen.
Ook komen we met één verhaal naar de keukentafel.
Alle sectoren dragen bij aan de realisatie van de doelen
Evenredige balans tussen agrarische sector, industrie, mobiliteit en bouw als het gaat om stikstofreductie
3x
Maat
werk
Boeren die met hoog produc-
tieve landbouw doorgaan
Op dezelfde of op een andere plek
Boeren die hun bedrijfs-
voering aanpassen aan
de omgeving
Boeren die
stoppen
Goede regeling
2022-445
provincie
Overijssel

Overijsselse aanpak: 3 doelen

Om een natuurrijk, leefbaar en economisch sterke toekomst te bereiken werken we vanuit ons Omgevingsbeleid en de structurerende keuzes vanuit het NPLG aan drie onlosmakelijk verbonden doelen:

1) Goede omgevingskwaliteit: robuuste natuur, schoon water en minder emissies van broeikasgassen. Door het zorgen voor een robuuste natuur zorgen wij er ook voor dat er weer ruimte komt voor nieuwe projecten in de economie, woningbouw en infrastructuur;
2) Behoud en versterking van de sociaal-economische kwaliteit van het platteland;
3) Perspectief voor de landbouw.

Bij de uitwerking van het PPLG Overijssel beoordelen we de drie doelen vanuit hun onderlinge samenhang.

Overijsselse aanpak: 3 randvoorwaarden

We hanteren 3 belangrijke randvoorwaarden voor onze aanpak:

1) Alle sectoren moeten meedoen in de realisatie van de blauw/groene doelen en opgaven. De opgaven voor natuur, stikstof, water en broeikasgassen vragen om een bijdrage van alle sectoren en niet alleen van de agrarische sector. Het Rijk stelt in de startnotitie van het NPLG dat dit programma zich richt op de opgaven en maatregelen voor de agrarische sector en dat de opgaven en maatregelen voor de andere sectoren opgenomen worden in andere programma's. Daarover biedt het Rijk uiterlijk in het voorjaar 2023 meer duidelijkheid. Op basis daarvan bepalen wij of wij in het PPLG opgaven en maatregelen voor de andere sectoren opnemen of dat provincie Overijssel de doelen van de andere sectoren via andere (provinciale) programma's bindend of dwingend realiseert.

2) De uitwerking van het PPLG Overijssel doen we in samenspraak met onze partners. Daarbij draagt de provincie Overijssel als aangewezen gebiedsautoriteit de eindverantwoordelijkheid. De uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak (realisatie van de zes gebiedsprogramma's) doen we (provincie Overijssel & de gebiedspartners) in samenspraak met inwoners, ondernemers en betrokken organisaties uit de gebieden.

3) De Overijsselse 3x3 aanpak is een gecombineerde aanpak: in de verschillende gebieden komen meerdere opgaven samen. We zorgen ervoor dat we deze opgaven gebiedsgericht vanuit een gecombineerde aanpak in één keer oppakken. In de uitwerking van de gecombineerde aanpak staan steeds de drie hiervoor genoemde doelen centraal.

Overijsselse aanpak:
Maatwerk voor 3 categorieën boeren

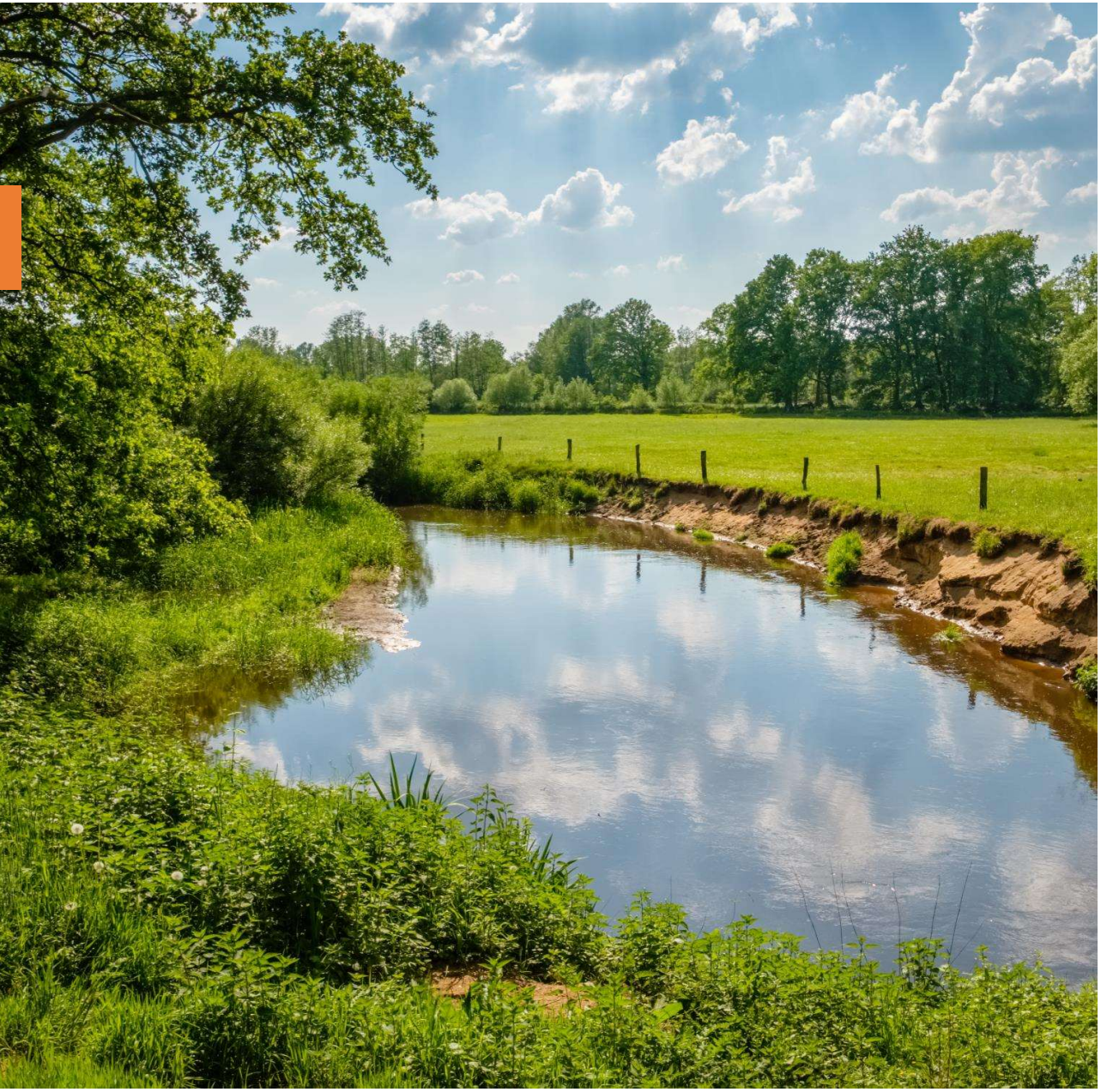
Overijssel kent een indrukwekkend platteland met een sterke landbouwsector en mooie natuur. We willen deze twee krachten bundelen door onze boeren perspectief te bieden vanuit maatwerk. Om dit maatwerk te kunnen bieden hanteren we drie categorieën boeren:

1) **Afbouwers:** Voor boeren die bijvoorbeeld geen opvolger hebben en willen stoppen, moet een goede regeling voor bedrijfsbeëindiging komen. Met bijvoorbeeld een passende fiscale regeling, de mogelijkheid om op eigen erf te blijven wonen en geen beroepsverbod.

2) **Omvormers:** Met boeren die door willen op hun huidige plek gaan we kijken welke aanpassingen nodig zijn in hun bedrijfsvoering die passend en realistisch zijn in de omgeving. Dat kan extensivering zijn, innovatie of bijvoorbeeld een stuk natuurbeheer tegen een marktconforme vergoeding.

3) **Verplaatsers:** Boeren die graag door willen boeren moeten de mogelijkheid krijgen om in minder kwetsbare gebieden een bedrijf op te bouwen. Al dan niet met de inzet van onder andere managementmaatregelen en bewezen technische/innovatieve maatregelen. Bedrijfsverplaatsing is een ingrijpend en vaak emotioneel proces, waarmee we zorgvuldig om willen gaan.

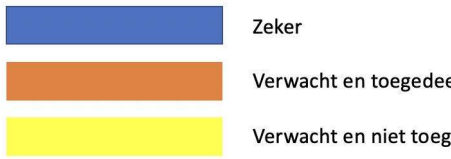
Voor de verschillende categorieën boeren brengen we de komende maanden diverse voorbeelden in beeld die inzicht geven in de diverse ontwikkelpaden van de agrarisch ondernemer.

Houtskoolschets

3 doelen gaan over het **WAT** van PPLG

Keuzes en perspectieven van NPLG en Fundament Omgevingsvisie geven richting aan oplossingen; deze gaan over het **HOE** van PPLG

NATUUR	WATER	KLIMAAT
Uitbreiding NNN (afspraken natuurpact). Er resteert naar verwachting een opgave van ca 400 ha mogelijk te realiseren via het PPLG	In 2027 zijn de maatregelen uitgevoerd voor de KRW-doelen voor nutriënten in het oppervlakte- en grondwater. N.B.: in Overijssel zijn 8 intrekgebieden drinkwater die niet aan de vereisten voldoen. Hierin ligt ca 6000 ha landbouwareaal.	Opgave voor klimaatakkoord voor de veenweide gebieden. In dit gebied ligt ca 19.000 ha landbouwgrond
Realiseren instandhoudings-doelen Natura2000 in 24 Natura2000-gebieden (cf. aanwijzingsbesluiten).	In 2027 zijn de maatregelen uitgevoerd voor de KRW-doelen voor gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlakte en grondwater	Opgave voor uitbreiding areaal bos. Landelijk 37.400 ha. Verwachting landelijke doorvertaling najaar 2022. Verwachte opgave Overijssel: 3500-4000 ha, waarvan 1500 ha binnen NNN
Opgave vermindering stikstofemissie met 41% (aanvullend op basispad van ca 10%)	In 2027 zijn de maatregelen uitgevoerd voor goede kwantitatieve toestand grondwaterlichamen conform KRW-vereisten	De bovenstaande opgaven worden in NPLG mogelijk anders gedefinieerd. Namelijk in streefwaarden voor restemissies voor landgebruik in 2030. Nog niet bepaald per provincie
Droge en natte verbindingen tussen natuurgebieden: 10% groenblauwe dooradering. Niet bekend wanneer dit klaar moet zijn	Daarnaast: Zoetwaterbeschikbaarheid (koppeling met hydrologie natuur, beekherstel zandgronden en vernatting veenweide). Nationaal en provinciale doelen en opgave nog in ontwikkeling	Naar verwachting komt er een aanvullende landelijke opgave van 4,2 Mton C02-eq. reductie voor methaan. Deze wordt eind 2023 mogelijk provinciaal toebedeeld. Dit kan een forse opgave betekenen: een emissiereductie van 30-40% voor met name de melkveehouderij
Aanvullende opgave voor leefgebieden VHR-soorten buiten de huidige Natura2000 gebieden: deels nieuwe natuur en /of (vooral) in boerenland. Deze zijn nog niet toebedeeld aan provincies. Mogelijke opgave op grond van de middelen van het stikstoffonds: ca 5000 ha nieuwe natuur (indien mogelijk: boerenland natuur) en ca 25.000-30.000 ha natuur inclusieve landbouw i.c.m. agrarisch natuurbeheer tot 2030. Afhankelijk van de specifieke natuurdoelen kan een deel van de opgave ook in de bebouwde omgeving gerealiseerd kunnen worden.	Structurerende keuze voor de KRW-opgaven op de droge zandgronden: stroken van 100-250 meter langs KRW-waterlopen. Eerste verkenningen laten zien dat deze aanpak tot ca 25.000 ha landbouwgrond kan omvatten (extensiever landgebruik).	
Aanvullende opgaven voortkomend uit nieuwe EU biodiversiteitsbeleid (o.a. voor basiskwaliteit natuur in landelijk gebied en op landbouwgrond)	Structurerende keuze voor grondgebondenheid van de melkveehouderij. Er is nog niet aangegeven wat hieronder te verstaan.	**KERNDOEL: goede omgevingskwaliteit (groenblauwe doelen)**

KERNDOEL: behoud sociaal-economische kwaliteit

- Sociaal-economisch perspectief is het fundament van de gebiedsgerichte aanpak
- Kansen van de natuur, water- en klimaatopgaven landelijk gebied voor sociaal-economisch perspectief benutten
- Voorkomen van negatieve gevolgen van de natuur, water- en klimaatopgaven voor de lokale economie

Sociaal-economisch perspectief: meten en investeren

- Doelstelling: Brede welvaart gaat erop vooruit door het PPLG
- Per gebied inventarisatie van impact op brede welvaart, door methodiek van Wageningen Universiteit (in samenwerking met IPO). Start is gemaakt in Springendal/Dal van de Mosbeek
- Gebruik maken van en aansluiten bij bestaande Leader-netwerken, lokale actieplannen en initiatieven Sociale Kwaliteit en Leefbaar Platteland
- Oprichting Expertisecentrum Sociaal-economisch Perspectief

Expertisecentrum Sociaal-economisch Perspectief

Richt zich op:

1. **Inzicht in sociaal-economisch impact** – Antwoord op de vraag: Wat is de sociaal-economische impact van het PPLG (op de regio, in gebiedsprocessen)

2. **Uitzicht op sociaal-economisch perspectief** – Gegeven de opgaven van het PPLG per regio met een nieuw/anders sociaal-economisch perspectief komen, samen met betrokkenen in gebieden

3. **Uitvoering van sociaal-economisch perspectief** – Onderdeel van de uitvoering van het PPLG is de uitvoering van sociaal-economische structuurversterking in de regio

KERNDOEL: perspectief voor de landbouw 1/2

Overijssel is trots op haar landbouwsector. We willen een toekomstbestendig perspectief bieden aan agrarische ondernemers. Met noodzakelijke planologische en juridische borging. Daarnaast ook instrumenten en middelen die er een 'handelingsperspectief' van maken.

Op hoofdlijnen 3 handelingsperspectieven uitwerken voor ondernemers:

- die willen afbouwen, of zelfs stoppen
- die door willen op hun huidige plek, ondersteunen waar die omgeving om aanpassingen vraagt
- die willen (of gegeven de omgevingsfactoren moeten) verplaatsen

KERNDOEL: perspectief voor de landbouw 2/2

Belangrijke uitgangspunten voor een duurzaam perspectief landbouw:

- Boeren in Overijssel verdienen perspectief voor ontwikkeling: dat geldt voor zowel de afbouwers, de omvormers als de verplaatsers. Daar waar landbouw ook ten dienste van andere functies dan voedselproductie staat, worden lagere opbrengsten opgevangen door een aangepast verdienmodel voor de boeren
- De benodigde voorwaarden (zoals beleid, instrumenten en middelen) opnemen in provinciale omgevingsbeleid
- En daarmee stellen wij de landbouw in staat bij te dragen aan noodzakelijke opgaven (bijv. via natuur-inclusieve landbouw, ecosysteemdiensten en het ontwikkelen van een KPI-systematiek)
- Gebiedsgericht duidelijkheid bieden over randvoorwaarden (doelen en opgaven natuur, water en klimaat)
- Grondgebondenheid melkveehouderij
- Water- en bodemsysteem zijn sturend

Op basis van de uitwerking van deze uitgangspunten gaan we in gesprek met alle boeren in Overijssel en bieden wij duidelijkheid in het perspectief voor ontwikkeling op het individuele agrarisch bedrijfsniveau

Randvoorwaarde: alle sectoren dragen evenredig bij aan het realiseren van de groen/blauwe doelen

- Kabinet heeft aangegeven: op rijksniveau gaat stikstofaanpak voor alle sectoren mee in de klimaataanpak (brief Jetten volgt eind 2022)
- In Overijssel pakken we dit in de klimaataanpak als volgt op:
  - Koplopersaanpak Nieuwe Energie Overijssel – met de grote uitstoters van CO2 worden afspraken gemaakt over CO2 reductie (stimuleringsprogramma)
  - Innovatiestimulering – bedrijven (economie breed) kunnen gebruik maken van innovatiesubsidie in het terugdringen van emissies door het nemen van technische maatregelen
  - Met daarin specifieke aandacht voor: Innovatiespoor Food – in volle breedte van de agrofoodketen, gericht op emmissiereductie
  - Programma Circulaire Economie – gericht op het reduceren van grondstoffengebruik en daarmee emmissiereductie
  - Verduurzaming bedrijventerreinen - m.n. bestaande bedrijventerreinen, o.a. realisatie wind- en zonne-energie
- In het PPLG zullen we aangeven welke maatregelen de provincie buiten het PPLG treft. Hiermee schetsen we het complete plaatje en de samenhang tussen de verschillende maatregelen.

PPLG richtinggevende kaders

- **Water en bodem sturend (Fundament Omgevingsvisie)**
- **Grondgebonden melkveehouderij (startnotitie NPLG, addendum nitraatprogramma)**
- **Beëindigen derogatie**
- **Verschillende perspectieven voor de landbouw**
- **Gebiedsgerichte uitwerking**
- **Rijk verantwoordelijk voor afspraken met Duitsland m.b.t. grensoverschrijdende depositie**

PPLG richtinggevende keuzes

- **Overgangszones rond Natura 2000-gebieden**
- **Groen blauwe dooradering**
- **Alle sectoren dragen bij aan stikstofopgaven**
- **In Overijssel blijft ook ruimte voor toekomstgerichte hoogproductieve landbouw**
- **Extensievere landbouw in gebieden met meervoudige opgave:**
  - **Klimaat (veenweide/grondwaterpeil, maar ook methaan)**
  - **Water (beekdalen en intrekgebieden)**
  - **Natuur (overgangsgebieden Natura 2000)**

Hoofdlijnen gecombineerde aanpak

I. Evenwichtige aanpak “economie, ecologie en sociaal-economische kwaliteit” (Brede welvaart)

Doel: behoud en versterking van de sociaal-economische kwaliteit van het platteland

In Overijssel - en met name in sommige gebieden binnen Overijssel - hebben de onontkoombare – want wettelijk verplichte opgaven voor natuur, water en broeikasgassen - een grote impact op de agrarische sector en sociaal-economische kwaliteit. Onderdeel van het PPLG Overijssel is een sociaal-economische analyse om in beeld te brengen welke maatregelen er nodig zijn om achteruitgang van de sociaal-economische kwaliteit te voorkomen. En waar mogelijk: de uitvoering van de groenblauwe opgaven te benutten om deze te versterken. Wij willen samen met onze regionale partners en het Rijk, naast de middelen die we in lopende programma's hiervoor kunnen inzetten, een fonds instellen met een omvang van 10 miljoen euro per jaar. We vragen het Rijk hier ook middelen voor beschikbaar te stellen.

II. Evenwichtige aanpak voor een sterke en toekomstbestendige landbouw in balans met de groenblauwe opgaven voor natuur, water en klimaat

Doel: perspectief voor de landbouw

Doel: goede omgevingskwaliteit: robuuste natuur, schoon water en minder emissies van broeikasgassen

De uitwerking van deze evenwichtige aanpak omvat drie sporen. Te lezen op dia’s 22,23 en 24

Drie sporen

Spoor 1: naar een grondgebonden melkveehouderij in 2035;

Grondgebondenheid is een belangrijke randvoorwaarde voor een perspectiefvolle sector. De opgave is groot. Dit spoor betreft in beginsel de gehele provincie. De Overijsselse melkveehouderij is relatief intensief. Onderdelen van de aanpak:

(1) Geleidelijk aankopen van gronden om blijvers/omvormers te faciliteren, waarmee productierechten van de stoppende bedrijven met inzet van stoppers- en afbouwregelingen worden afgebouwd;

(2) Vrijkomende gronden komen zoveel mogelijk beschikbaar voor de extensivering van de blijvende bedrijven;

(3) Landbouwstructuurversterking door kavelruil en herverkaveling. Dit spoor kan ook leiden tot een forse vermindering van de ammoniak-, methaan- en nitraat- en fosfaatemissie.

Drie sporen

Spoor 2: gebiedsgerichte aanpak voor de opgaven voor water, veenweide en natuur (extra natuurgebied, bos en extra boerenlandnatuur (eventueel in de vorm van “landschapsgrond”);

- Het gaat hierbij om onontkoombare gebiedsgerichte opgaven voorvloeiend uit internationale verplichtingen. Deze slaan neer naar de inzichten van dit moment – want het Rijk heeft de definitieve taakstellende opgaven voor Overijssel nog niet bepaald - op een totaal oppervlakte van ca 60-70.000 ha landbouwgrond (op een totaal van 192.000 ha nu). In voorliggend PPLG vertalen wij deze opgave naar de PPLG-deelgebieden om daarover voor de partijen in de gebieden duidelijkheid te scheppen. Deze opgaven slaan met name neer rond KRW-waterlopen op de droge zandgronden in Twente, in de veenweidegebieden in Noordwest Overijssel, de overgangszones rond natura 2000-gebieden en provincie breed in de zogenaamde groenblauwe dooradering.
- Onze inzet is om de opgaven in deze gebieden samen met de agrarische sector te realiseren. Een extensieve landbouw – in Overijsel op dit moment vooral de melkveehouderij - kan een goede bijdrage leveren aan deze gebiedsgerichte opgaven. Een perspectiefvolle extensieve landbouw heeft wel een verdienmodel nodig. Op dit moment ontbreekt het in de markt aan een dergelijk verdienmodel. Daarom willen we in de gebieden de verdienmodellen van de landbouw ondersteunen via de beloning voor natuur-, water- en klimaatdiensten op basis van langjarige afspraken. De Rijksbijdrage vanuit het Transitiefonds is hiervoor een harde randvoorwaarde voor de realisatie van de internationale verplichtingen in Overijssel.

Drie sporen

Spoor 3: bedrijfsgerichte- en ketengerichte maatregelen om de agrarische ondernemers te ondersteunen hun bedrijf en bedrijfsvoering aan te passen aan de condities in de gebieden waar zij zich bevinden.

- Deze maatregelen gaan enerzijds om verduurzaming van de bedrijven in het voldoen aan opgaven en (nieuwe) normen op bedrijfsniveau en anderzijds om marktgerichte initiatieven voor een passend verdienmodel. Dit spoor betreft alle agrarische sectoren; naast de melkveehouderij ook de intensieve veehouderij. Dit spoor willen wij ook samen met het Rijk uitwerken langs twee lijnen:

  1) Duidelijke doelen en normen voor 2030 zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn;

  2) Goed stimulerings- en innovatiebeleid (dit wordt de komende tijd ingevuld in het kader van het traject perspectief landbouw).

In onderstaande tabel laten we zien hoe we langs bovenstaande lijnen – naast de gebiedsgerichte opgaven voor natuur, water , veenweide - de opgaven voor de vermindering van de ammoniakemissie en broeikasgasemissies uit de agrarische sector realiseren in Overijssel. Deze doorkijk naar de realisatie van de opgaven is indicatief. Op basis van de vooruitgang in de praktijk zullen wij met onze partners bezien of de verhouding tussen de drie sporen bijgesteld moet worden.

Spoor	Omschrijving	Areaal	Bijdrage aan ammoniak opgave	Bijdrage aan opgave broeikasgassen	Perspectief blijvende bedrijven
1	Grondgebondenheid melkveehouderij (provincie breed)	Ca. 115.000-125.000 ha	1,5 Kton (27% van de opgave)	Ca 16%	Basis voor toekomstbestendige landbouw
2	Realisatie van de gebiedsgerichte opgaven voor water, natuur en klimaat i.c.m. extensievere landbouw	Ca. 60.000-70.000 ha	2 Kton (36% van de opgave)	Ca 20%	60.000 70.000 ha met extensievere landbouw met beloning voor ecosysteemdiensten (langjarige afspraken)
3	Technische en of management maatregelen op bedrijfsniveau voor verminderen emissies ammoniak, methaan, nutriënten N en P	Heel Overijssel. Grondgebonden/ niet grond-gebonden sectoren	2 Kton (36% van de opgave)		Toekomstbestendige landbouw
	Totaal emissiereductie		5,5 Kton (100% van de opgave)	36% (in de buurt van de verwachte opgave)	

Ons toekomstbeeld:
natuurrijk, leefbaar en economisch sterk

Waar staan we in 2035?

Op dit moment gaat het niet goed in het landelijk gebied. Er is sprake van spanning en onduidelijkheid. En gebrek aan perspectief: voor natuur, voor water, voor klimaat, voor (agrarische) ondernemers en de plattelandsbewoners. Meerdere ruimtelijke economische, sociale & ecologische opgaven vragen onze gezamenlijke urgente aandacht, inspanning en daadkracht. Langs de geschetste wegen willen wij er aan bijdragen dat in 2035 de balans is hersteld tussen economie, leefbaarheid en ecologie. In 2035 willen wij leven, wonen en werken in een zelfbewust Overijssel.

